

ROSS KÁROLY (1954) Sopron

ROSS KÁROLY

Utak

Észre sem vette, hogy már régóta nem nyomja a gázpedált, és az autó szép lassan megáll, még mielőtt felkanyarodott volna a hídra. A kihalt út két oldalán, az esőelvezető árkoktól jó ötvenméternyire kezdődő ligetes nyárfaerdő annyira lekötötte a figyelmét, hogy valami tudat alatti parancs hatására nem működött se keze, se lába, a motor rángatni kezdett, majd egyszerre csak lefulladt. A falut, amelyen most hajtott keresztül, Nyárligetnek hívták – nem véletlenül. Nyárfaerdők és ligetek vették körül, meg kaszálók, amelyeket földutak szabdaltak szabályos alakzatokba. Aki ezt a tájat annak idején megálmolta, gondolta, értett valamit az esztétikához: ha látott valamit az utóbbi időben, ami megragadta a tekintetét, ez az volt. A horizontig futó végtelen táj hihetetlen látványt nyújtott a lebukó esti nap fényében.

Fényképezni, volt a második reakciója, ezt le kell fényképezni. De aztán rájött, hogy minek. Ezt a hangulatot, ezt az aurát a fénykép sosem adja vissza, jobban teszi, ha megpróbálja elraktározni az emlékezetében. Ez azonban, sültvárosi lévén, nem ment könnyen. A meredeken felnyúló, sűrűn egymás mellé ültetett facsoportok számára máris bérházakat formáztak, a földutak aszfaltozott utcákat. Nem tudott mit kezdeni a természeti tájjal, soha nem is tudott. Élvezni még úgy-ahogy tudta, érteni sosem. Fiatalabb korában részt vett néhány erdei-hegyi túrán, de egyetlen madárnak sem bírta megjegyezni a nevét. A növényekéről nem is beszélve.

Kiszállt, lezárta a kocsit, átcsetlett-botlott a teljesen kiszáradt árkon, és elindult a nyáras felé. Maga sem tudta igazán, hova megy, és miért. Közről már biztosan nem lesz annyira élvezhető a táj, hisz ha beér az erdőbe, nem fog látni semmit. Legalábbis ez a nyílt panoráma el fog tűnni, épp az a szeglete, amely még kap némi fényt a lemenő naptól. Hét óra múlt, valamerről tisztán hallotta egy templomharang hangját. Varjak gyülekeztek a szélső fánkon, egyre többen lettek, károgtak, kíváncsian tekingettek lefelé, mintha csak órá várnának. Valami vibrált a levegőben, szél rezegtette meg a faleveleket, aztán egy pillanat alatt el is múlt, csend és nyugalom lett megint. Tass ebből keveset érzékelt, de annyit mindenképpen, hogy talán neki szólt ez a halk csilingelés.

Tévedett, a tökéletes alakzatokban ültetett nyársorok között még ugyanúgy messze el lehetett látni. Némi csalódottsággal vette tudomásul, hogy a sorközöket felszántották vagy legalábbis elboronálták, nehezebbre esett a menés. Ahogy nagyjából ötlépésenként elhaladt egy-egy finom kéreggel borított fatörzs mellett, úgy érezte, mintha katonai temetőben járna, jelöletlen sírkeresztek között. Eddig csak filmekben látott ilyet, de mindig borzongással töltötte el a kép. Az, amiért annyira igyekszünk az életben, hogy különbözzünk a másiktól, lám, halálunkban értelmét veszíti.

Visszanézett az útra: hosszú szürke csík, amelyre foltokban itt-ott már árnyék borult. Egy nagy nemzetközi cég volt területi képviselőjeként hány meg hány ilyen úton hajtott végig, hány órát töltött a volán mögött, hány út menti krimóban állt meg egy kávéra, vagy csak azért, hogy könnyítsen magán! És még ha lett volna értelme ezeknek a hajnali indulásoknak, késő esti hazaérkezéseknek, de nem volt. Persze volt, pénzt keresett vele, nem is keveset.

De a munka maga volt a gyötrelmem. A kizárólag rágógumit forgalmazó cégnél az volt a feladata, hogy ellenőrizze, munkatársai a megfelelő helyre és a megfelelő módon helyezték-e ki a cég termékeit a partner szupermarketek, élelmiszer-áruházak polcaira. Ennyi, és nem több. És ezért fizetett neki a cég egy rahedli pénzt. Ha ismerősei a munkájáról kérdezték, mindig beleszótt a történetbe nem létező dolgokat. Igazgatótanácsi ülésekről beszélt, amelyeken sohasem vett részt, külföldi továbbképzésekről, amelyeket sohasem rendeztek meg, karácsony előtti bankettekről, amelyekre sohasem hívták meg. És a munkáját is szerette kiszínezni: közgazdasági kifejezésekkel dobálózott, úgymint *quality manager*, *mystery shopping*, *controlling* és hasonlókkal, és ha látta, hogy némileg túllőtt a célon, kicsit visszavett a tempóból. Néha bevallotta, hogy piszokul megerőltető a sok autózás, piszok unalmas a polcnézegetés, és piszokul alulképzett emberek a boltvezetők. De ezt már csak akkor tette meg, miután beszélgetőpartnerét elkápráztatta az előbbiekkal. Szerette, ha a dolgok között bizonyos egyensúly feszül.

Néha feltekintett a fák tetejére. Úgy zárultak össze odafönt a lombkoronák, mint gótikus templomhajók kis kupolái. Egy idő után, ha hosszabban tartotta hátrafelé döntve a fejét, szédülni kezdett. Rájött, hogy gyerekkora óta nem nézett fel az égre. Úgy igazán, kíváncsiságból. Igaz, le, a földre sem. A kettő közti világ volt érdekes, mert ott zajlott minden. Viszont másfél éve, mióta nyugdíjba ment, merőben másképp gondolkodik. Ezt legalább sikerült elérnie. Ezt a másképp gondolkodást. Konvertálni a dolgokat, így szokta mondani. Megtartva belőlük azt, ami jó és hasznos, és kiszitálni a pernyét. Fontosnak tartotta, hogy öregkorában ne kelljen olyasmivel küszködni, ami az ifjúkorába még belefért. Tartalékon égni, de jó lángon.

Igen, ez sokáig izgatta. Hogy mivel tölti majd ki az öregkorát, ha a fiatalkorát sem tudta. Mi ad majd értelmet a kései keléseknek, a nyugodtan elfogyasztott ebédeknek, a ráérős délutáni sétáknak? Mert önmaguk biztosan nem. Ha nem kell már a munka után loholnia, mi a fenét fog csinálni? Ideje, de késztetése sem volt soha, hogy hobbi után nézzen, vagy ha néha volt is, hamar feladta. Kertje nem volt, nyaralója sem, felesége otthon megcsinált mindent. Amikor nem dolgozott, nem tudott mit kezdeni magával. Legfeljebb annyit, mint ahogy most is, hogy néha autóba vágta magát, és bejárta azokat az útvonalakat, amelyeket harminc éven át taposott. De mennyivel más volt most! Amikor nem kellett hajnalban indulnia, nem kellett állandóan a gázpedált nyomnia, hogy odaérjen mindenhova, s ott és akkor állt meg, ahol és amikor kedve tartotta. E kényszer nélküli autózás közben pedig egyre heroikusabbnak látta hajdani munkáját, s egyre inkább meggyőzte magát arról, hogy mostani élete a hajdani küzdés jól megérdemelt gyümölcse.

Mind beljebb hatolt, de cseppet sem lett sötétebb. Kíváncsi volt, hova jut ki a túloldalon. Akár valami mocsaras rész is lehet, mert már itt is süppedt a lába alatt a talaj. Nem nagyon, de mintha szivacsossá, tözegessé változott volna, és helyenként víz jött fel a talpa nyomán. Magasan, ahol a lombkoronák kezdődtek, időnként elrepült egy-egy fehér vízimadár, olyan sikoltozást csapva, mint aki hálócspadába keveredett, amelyből nem találja a kiutat. Talán én zavartam meg a nyugalmat, gondolta Tass, hiszen nem kizárt, hogy ilyenkor már a fészükben bóbiskolnának. De egyre csak csörtetett befelé, valami húzta, nem engedte visszafordulni, de még csak hátranézni sem. Nem tudta volna megfogalmazni magának, mi ez, a hatalmas, nyitott tér-e, vagy az embernélküliség, a lombkoronák alatt kellemessé hűlt esti levegő, vagy a felelősség – ami egész életében gyötörte – totális hiánya. Még csak otthon sem várta senki, mert a felesége elutazott a lányukhoz, akkor ér haza, amikor neki jólesik. Meg sem tudná mondani, mikor érzett utoljára ekkora szabadságot. Talán a gyerekkorában, talán soha.

Illetve igen, talán akkor, mikor közvetlenül a regionális képviselői kinevezése után kéthetes fizetés nélküli szabadságra ment. Maga sem tudta, mi ütött belé, egyszer csak benyújtotta kérelmét a főnökének, anélkül, hogy előtte a feleségének akár csak egy szót is szólt volna róla. Valahogy úgy gondolta, ez az ő dolga, nem tartozik senki másra. Még a feleségére sem. Meg kell hogy tartsunk bizonyos döntéseket magunknak, különben elvesztünk, ezt hangoztatta mindig. Persze csak úgy csöndben, önmagának.

Ez a két hét arra volt elég, hogy felfedezze, milyen az, mikor az ember nincs ott, ahol egyébként lehetne. Mármint otthon, a hámszobás, kéterkélyes lakásban. A gyerekek épp ekkor repültek ki, a tér hirtelen megnőtt, mindkettőjük, de kiváltképp Tass előtt távlatok nyíltak. Azt tervezte, hogy az egyik gyerekszobát hobbiszobának rendezi be. Meghülyültél, kérdezte a felesége, miféle hobbiszobának? Hiszen nincs is hobbid. Majd lesz, válaszolta, öt perc alatt kitalálok egyet. De a két hét sem volt elég arra, hogy kitaláljon egyet, csak annyira jutott, hogy igazából nem érdekli semmi. Viszont kellemesen elütötte az időt, mert naphosszat ábrándozott, mint egy kamasz, aki sok mindenre vágyik. Főleg miután a felesége elment munkába, s késő délutánig nem zavarta semmi és senki. Érdekes ismeretterjesztő filmeket nézett a televízióban, keresztretjvényt fejtett, kiült az erkélyre, és nézte az utca forgatagát, vagy éppen várta a postást, aki sohasem hozott nekik semmit. A látszólagos semmittevés ellenére jól érezte magát, mert úgy érezte, ezzel is fel tud tölteni az ember. Hogy nem csinál semmit, nem erőlködik, görcsöl, olyannak fogadja el az életét, amilyen. Nem kell mindenkinek örült megszállottnak lennie.

Ekkor emberek tűntek fel alig százméternyire tőle, jobbra a második sorban, csodálkozott, hogy eddig nem vette észre őket. Hárman voltak, és úgy bukkantak elő a fatörzsek mögül, mint akik valamiféle vizsgálatot végeznek rajtuk. Kezüikkel megtapogatták a törzseket, majd megtorpantak, felnéztek a koronákra, aztán megcsóválták a fejüket, és mentek tovább. Talán megjelölik a kivágásra éretteket, gondolta Tass, hiszen szemmel láthatóan építési céllal ültették az erdőt. Csupa sudár fatörzs, máris nyílegyenes gerendát lehetne faragni belőlük.

Csak mikor közelebb ért hozzájuk, vette észre, hogy tévedett. Fatolvajok voltak, két fehér és egy roma. És azt is, hogy mögöttük, kissé távolabb, már a földön feküdt pár fa. Nem tudta eldönteni, mi lenne a jobb: kitérni előlük vagy számon kérni cselekedetüket. Az utóbbihoz nem sok joga volt, az előbbi meg már lehetetlennek tűnt: kőhajításnyira sem voltak egymástól.

De mintha amazok is csak most vették volna észre, egyikük megrántotta az előtte andalgó karját, mire a harmadik is fölkapta a fejét. Megtorpantak, de nem futottak el. Úgy szimatoltak, mint a vad, mikor friss szagot fog. Kezükből balta és fűrész, vállukon nehéz kötél lógott.

Tulajdonképpen simán kitérhetett volna előlük, csak mennie kellett volna tovább. Mint egy kiránduló, mint egy természetbúvár, mint egy éjszakai madárlesre igyekvő megszállott. Igaz, öltözéke – öltöny és nyakkendő, kifényesített cipő – nem ezt sugallta, de hát annyi bolond mászkál mindenfelé. A kidöntött fákat látva azonban olyan düh fogta el, amelyet csak ritkán érzett.

– Jó napot, uraim – szólította meg őket. – Mi járatban?

Amazok nem feleltek, kicsit közelebb húzódtak egymáshoz, borostás arcukról semmiféle érzelmi reagálást nem tudott leolvasni.

– Megkérdezhetném, kinek a megbízásából végzik ezt a munkát?

Még mindig nem szóltak semmit, mint akiknek sok időbe telik megsaccolni, kivel is állnak szemben.

– Mert nem hiszem, hogy a gazdáéból. Azéból biztosan nem.

– Mi köze hozzá? – vakkantotta el magát az elől álló, aki, úgy látszott, jutott valamire kilétének megítélésében.

- Csak annyi, hogy barbárságnak tartom, amit művelnek.
- Ha csak annyi, akkor tovább is állhat az úr.
- Azonkívül törvénytelennek. Maguk lopják a fát.
- Nem lopjuk. A sógoromé. A beteg egyedeket távolítjuk el.

Az utolsó mondat erős bizonytalanságot keltett Tassban. Mi van, ha téved? Ha ezek az emberek itt tényleg valaki megbízásából végzik a munkájukat?

- Ezt akárki mondhatja. Az igazolványokat kérem!

Mi ütött belém, hüledezett Tass, miközben érezte, hogy nem tud tenni hirtelen támadt vakmerőségének visszaszorítására, sőt, olyan magabiztosság járja át, ami feltartóztathatatlanak tűnt. Pedig alapvetően félnék ember volt, világlátésében konformizmusra hajló, az erőszakot hírből sem ismerte. Még ha az övé lett volna az erdő, akkor sem léphetett volna fel nagyobb vehemenciával. Valamiféle hatalomérzet szállta meg, ami soha életében nem volt jellemző rá, hisz nem is lett volna ki fölött hatalmaskodnia – beosztottait baráti módon kezelte.

– Milyen jogon? – kérdezett vissza az elöl álló. Lapos feje, lapos homloka alól keskenyre szűkült szempár nézett vissza rá.

- Állampolgári jogon.
- Viccel az úr? Akkor már miért nem azt mondja, hogy a magáé az erdő.
- Mondhattam volna azt is.
- Jobban járt volna velem.

Tass kissé elbizonytalanodott, de az a mellkasát feszítő furcsa érzés nem hagyta visszakozni. Úgy érezte, rendet kell teremtenie a világban, és meg is vannak rá az eszközei, hogy megtegye.

- Szóval azt akarja, hogy rendőrt hívjak.
- Erről barátilag lebeszélném.
- Úgy. Akkor mégiscsak lopják a fát.
- Nagy ész. Magát melyik bolygóról szalajtották, mondja?

Ez a pimaszság csak még jobban feldühítette. Úgy érezte, ezeknek az embereknek nincs joguk így beszélni vele. Vele, aki majd' húsz évet becsülettel lehúzott a kereskedelemben, további tizet pedig a kereskedelmi képviselőben, egyszóval végiggűrítte az egész életét. Anyagilag, társadalmilag is lett valaki, családi élete feddhetetlen, közösségi megbecsülése példás. Kik ezek a szarháziak őhöz képest?

Elővette a telefonját, de mire be tudta volna ütni a rendőrség számát, már körül is vették és kiverték a kezéből. Mikor lehajolt érte, valamivel a háta közepére vágta, olyan erővel, hogy azt hitte, eltörött a gerince. A földre zuhant. Pár másodpercig nem mozdult, talán abban a tudat alatti reményben, hogy azt hiszik, meghalt és békén hagyják, de mikor fel akarta nyomni magát, egy láb a nyakára lépett, és belepréselte arcát a nedves humuszba. Sosem gondolta volna, hogy ilyen savanykásan fullasztó szaga van a földnek, amiből táplálkozunk. És azt sem gondolta, hogy mindezt ilyen körülmények között tudja meg.

Mikor magához tért, már sötét volt. Vacogott a hidegtől. Végigtapogatta magát, és úgy vette észre, hogy nem bíbelődtek zsebeinek átkutatásával, egyszerűen magukkal vitték a zakóját. Késspénz, kártyák, kulcsok, iratok – mind benne voltak. Ha fel tud állni és lépni tud, megpróbálja átvizsgálni a környezetet, hátha. Hátha megkönyörültek legalább az iratain, mint ahogyan rajta is megkönyörültek. Ha megtalálná az értékeit, fogadkozott, nem jelentené az esetet a rendőrségen. Elvégre meg is ölheték volna, de nem tették. És miért nem? Mert maradt bennük némi emberség. Ezt is értékelni kell.

Felülnie még csak ment, de a dereka és a lába között mintha nem érezte volna a testét, mintha elveszett volna a kapocs, ami a kettőt összeköti. Nem hajlott, nem mozdult a csípője. Könyökeire támaszkodva megpróbált kúszni valamerre, de rövid próbálkozás után feladta – belátta, hogy ilyen sebességgel

nem jutna sehova. Szerencsére az agya tiszta maradt, legalábbis úgy érezte, hogy tud gondolkodni. Emlékezett az emberekre s a beszélgetésükre is. Csak arra nem, hogy tulajdonképpen miért hagyták helyben. Mit mondott nekik, ami így felbőszítette őket? Mit csinált rosszul?

Teste egyre jobban elnehezült, lábába, karjába zsidbadás költözött. Mozdulni próbált, de nem tudott. Érdekes, gondolta, az előbb még át is tudtam fordulni. Mi történt? Mennyi idő van? Reggel lehet?

Szárnyuhogást hallott, s a hátán fekvé látta, hogy nagy fehér madarak köröznek odafönt a lombkoronák alatt. Fehérségük úgy rajzolódott ki a sötét háttérben, mintha lézerrel világították volna meg őket. Olyan sokáig tartotta rajtuk a szemét, hogy egy idő után hajlamos volt azt hinni, hogy nem is madarak azok, hanem angyalok, akik érte jöttek. Kitérta feléjük a karját, és úgy is maradt.

Így találtak rá három nap múlva a helyi vadászok.

